

विभाग – A/SECTION – A

- Q1.** खालील प्रत्येक प्रश्नांची उत्तरे अंदाजे १५० शब्दात लिहा. **(10×10=100)**
Answer the following questions in about **150 words each**.
-
- Q1.** भारताचा सांस्कृतिक वारसा या संदर्भात आपणास काय माहित आहे ? **10**
What do you know about the cultural heritage of India ?
-
- Q2.** वारकरी संप्रदायाचे तत्वज्ञान स्पष्ट करा. **10**
Explain the philosophy of the Varkari sect.
-
- Q3.** इ.स. १९१४ ते १९४७ या काळातील कामगार चळवळीचा आढावा घ्या. **10**
Review the labor movement from 1914 to 1947 A.D.
-
- Q4.** सन १९४६ च्या भारतीय नौदलातील नाविकांच्या उठावा विषयी आपणास काय माहित आहे ? **10**
What do you know about the 1946 Indian Naval Mutiny ?
-
- Q5.** सविनय कायदेभंग चळवळीचे महत्व स्पष्ट करा. **10**
Explain the importance of Civil Disobedience Movement.
-
- Q6.** स्वातंत्र्योत्तर काळात भाषावार प्रांत रचनेविषयी आपणास काय माहित आहे ? **10**
What do you know about the regionalization on language in the post-independence ?
-
- Q7.** “भारतातील मुंबई एक औद्योगिक आणि आर्थिक दृष्ट्या विकसित शहर आहे.” याची कारण मिमांसा करा. **10**
“Mumbai is one of the industrial and economically developed city of India”. Discuss its causes and reasons.
-
- Q8.** संक्षिप्त टीपा लिहा. **5**
Write short notes.
- Q8.** (a) भारतातील मृदा ज्वालामुखी. **5**
Mud volcano in India.
- Q8.** (b) सुनामी – उत्पत्ती आणि त्यांचा पर्यावरणावर परिणाम. **5**
Tsunami – its origin and impact on Environment.
-

Q9. भूकंपाच्या कारणांची चर्चा करा. भारतातील भूकंप प्रवण क्षेत्र सांगा. 10
Discuss the causes of earthquakes. State the earthquake prone zones in India.

Q10. भारताच्या संदर्भात हिमनदींचे महत्व सांगा. हिमालयातील हिमनदीवर जागतिक तापमान वाढीचा (ग्लोबल वॉर्मिंग) होणारा प्रभाव आणि त्यांच्या परिणामांची चर्चा करा. 10
Write the significance of glacier in respect of India. Discuss the impact of global warming on Himalayan glaciers and its consequences.

विभाग - B/SECTION - B

Q11. खालील प्रत्येक प्रश्नांची उत्तरे अंदाजे २५० शब्दात लिहा. (10×15=150)
Answer the following questions in about 250 words each.

Q11. भारताच्या आर्थिक विकासासंदर्भात न्यायमूर्ति म. गो. रानडेचे विचार स्पष्ट करा. 15
Explain the Justice M. G. Ranade's views on Indian economic development.

Q12. भारतीय राष्ट्रीय चळवळीतील जहालवादी गटाचा उद्देश व कार्य पद्धती स्पष्ट करा. 15
Explain the objectives and methods of the extremist group in Indian National Movement.

Q13. आशिया व आफ्रिकेतील साम्राज्यवादाविषयी आपणास काय माहित आहे ? 15
What do you know about the imperialism in Asia and Africa ?

Q14. भारतीय समाजातील विविधता स्पष्ट करून भारतीय संविधानाने विविधतेत एकता प्रस्थापित करण्यासाठी केलेल्या तरतूदी स्पष्ट करा. 15
Explain the diversity in Indian society and explain the provisions made by the Indian Constitution to establish unity in diversity.

Q15. भारतीय लोकसंख्येचे स्वरूप व लोकसंख्या अध्ययनाचे महत्व स्पष्ट करा. 15
Explain the nature of Indian population and the importance of population studies.

- Q16.** जागतिकीकरणाची प्रक्रिया सांगून त्याचे भारताच्या कृषी वर्ग रचनेवर झालेले परिणाम स्पष्ट करा. 15
Explain the process of globalization and its impact on the agricultural class structure of India.
-
- Q17.** भारतातील सांप्रदायिकतेचा ऐतिहासिक संदर्भ आणि समकालीन समाजावरील त्याच्या परिणामांची चर्चा करून उपाय सुचवा. 15
Discuss the historical context of communalism in India and its impact on contemporary society and suggest solutions.
-
- Q18.** उत्तर अमेरिकाच्या प्राकृतिक विभागांच्या ठळक वैशिष्ट्यांचे वर्णन करा आणि त्यांचे महत्व सांगा. 15
Describe the salient features of physiographic divisions of North America and its significance.
-
- Q19.** भारतातील नैसर्गिक वनस्पतींच्या वितरणावर हवामान आणि मृदेच्या होणाऱ्या परिणामांची चर्चा करा. 15
Discuss the influence of climate and soil on the distribution of natural vegetation in India.
-
- Q20. (a)** समशीतोष्ण चक्रवाताची वैशिष्ट्ये व हवामानाची स्थिती स्पष्ट करा. 10
Explain the characteristics and weather conditions of temperate cyclone.
- Q20. (b)** संक्षिप्त टीप लिहा - "शक्ति चक्रवात ऑक्टोबर 2025". 5
Write short note on - "Shakti cyclone Oct-2025".
-

* *
AL *

* *